



Landbouwkundig advies tijdelijke vrijstelling van het middel Movento ter beheersing van tulpengalmijt in de teelt van tulp

Opgesteld door:

NVWA, Afdeling Expertise, Team Gewasbescherming
9 februari 2026

Inleiding

De Koninklijke Vereniging voor Bloembollencultuur (KAVB) heeft op 9-5-2025 een verzoek tot vrijstelling, conform art. 38 van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb), ingediend bij het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). Het verzoek betreft een transitievrijstelling voor het middel Movento, op basis van de werkzame stof spirotetramat ter beheersing van tulpengalmijt in de onbedekte teelt van tulp.

Situatie

De werkzame stof spirotetramat is een niet-goedgekeurde werkzame stof in de Europese Unie. De toelating als insecticide/acaricide in de teelt van tulp is 30 april 2024 beëindigd met een opgebruiktermijn tot 30 oktober 2025.

Teelt

In 2024 werd in Nederland ongeveer 15.000 ha tulpen geteeld. De belangrijkste teeltgebieden liggen in de provincie Flevoland, Zuid-Holland en Noord-Holland. Tulpen worden in de periode oktober – november op het veld geplant. In de loop van de winter begint het gewas te groeien en begint de bladontwikkeling. In het voorjaar wordt diverse keren geselecteerd en worden de met virus besmette planten verwijderd. Afhankelijk van het ras begint de bloei ergens in de maand april en vanaf eind april worden de eerste bloemen gekopt. In de maanden juni – juli worden de tulpenbollen gerooid, gepeld, gesorteerd en gedroogd. Er wordt zowel plantgoed als leverbaar geoogst. In de zomerperiode worden de bollen opgeslagen in cellen bij 20-25°C. Na een bewaarperiode wordt het plantgoed gebruikt voor een volgende bollenteelt. Het leverbaar is bestemd voor de export, droogverkoop en de broeierij.

Aantaster

De tulpengalmijt (*Aceria tulipae*) komt voor in de teelt van tulp maar ook in enkele Allium soorten. De tulpengalmijt is erg klein en moeilijk waarneembaar met het blote oog. Tijdens de bewaarperiode van de tulpen kunnen de mijten zich snel voortplanten vanwege de relatief hoge temperaturen. De meeste mijten sterven af tijdens de groei van de bollen op het veld. De enkele overgebleven mijten of eieren vormen het begin van de ontwikkeling van een nieuwe plaag tijdens de bewaarperiode. De snelheid waarmee dit gebeurt, wordt sterk bepaald door de temperatuur. Onder optimale omstandigheden (24-27°C) voltrekt een levenscyclus van ei tot volwassen mijt zich in 10 dagen. Meestal duurt het tot oktober of november voordat de galmijtaantasting wordt opgemerkt.

Leeswijzer

Dit advies bestaat uit twee delen:

In deel 1 geeft de NVWA de onderbouwing van de noodsituatie op het gebied van gewasbescherming opgesteld. Hierbij gaat de NVWA in op de drie landbouwkundige criteria cf. artikel 38 Wgb:

- bijzondere omstandigheden;
- het gevaar;
- de alternatieven.

Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) heeft de beoogde toepassing beoordeeld en een Wettelijk Gebruiksvoorschrift voorgesteld. In deel 2 van dit advies heeft de NVWA de door het Ctgb voorgeschreven risico-reducerende maatregelen/ restrictiezinnen uit dat wettelijke gebruiksvoorschrift beoordeeld op:

- de naleefbaarheid;
- de handhaafbaarheid.

NVWA Advies

Op basis van de beoordeling van de noodsituatie (bijzondere omstandigheden, gevaar voor de teelt en beschikbare alternatieven voor de teelt) en de verwachte naleefbaarheid en handhaafbaarheid adviseert de NVWA een vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Movento in de onbedekte teelt van tulp niet te verlenen.

Indien voor het gewasbeschermingsmiddel Movento een vrijstelling wordt verleend, adviseert NVWA nadrukkelijk om het middel enkel onder gecontroleerde distributie te laten leveren.

Ten eerste omdat het gewasbeschermingsmiddel Movento niet meer is toegelaten in Europa, ten tweede om te waarborgen dat aan de strenge toepassingsvoorwaarden kan worden voldaan en ten derde vanwege etiketvereisten. Voor het op de markt brengen van het middel Movento mag het oude etiket van de Nederlandse toelating, met opgebruiktermijn tot 30 oktober 2025, niet meer gebruikt worden. Het oude toelatingsnummer mag ook niet worden vermeld. Het product moet geleverd worden met een etiket dat voldoet aan de CLP-verordening (EG) 1272/2008. Bij aflevering van het middel moet het etiket/vrijstellingsbesluit worden meegeleverd door de distributeur aan de professionele gebruiker.

Deel 1: Onderbouwing van de noodsituatie op het gebied van gewasbescherming

Landbouwkundig criterium: bijzondere omstandigheden

Er was nog geen vastgesteld toetsingskader beschikbaar voor de beoordeling van dit criterium op het moment dat deze aanvraag voor een transitievrijstelling door de NVWA is beoordeeld.

Landbouwkundig criterium: gevaar

Zwaar aangetaste bollen vormen na het planten geen wortels en komen niet op. Bij minder ernstige aantasting wordt de beworteling en de opkomst vertraagd en ontwikkelt zich een schraal gewas. In de broeierij kan het ook betekenen dat de bloemen zijn aangetast. In bloemen van cultivars met rode en paarse tinten kunnen min of meer ovale tot langgerekte, gelige tot witte vlekjes ontstaan. Soms is de bloem door de aanwezigheid van talrijke vlekjes vrijwel geheel ontkleurd. Bij lichte gekleurde cultivars zijn symptomen minder duidelijk zichtbaar. Een tulpengalmijtbesmetting is ook een risicofactor voor verspreiding van virussen waaronder Tulpenvirus X. Bij export van bloembollen is het risico van afkeuring vanwege de aanwezigheid van de tulpengalmijt. Volgens de aanvrager varieert de schade tussen de 20% en de 100%.

Deelconclusie gevaar:

Tulpengalmijt vormt een bedreiging voor een landbouwtechnisch doelmatige onbedekte teelt van tulp in Nederland.

Landbouwkundig criterium: alternatieven

Maatregelen

In 2024 is op verzoek van de sector een hygiëne protocol ontwikkeld. Hierin staan ruim 20 maatregelen voor alle schakels in de keten om schade door de tulpengalmijt te voorkomen of te beperken. De maatregelen hebben o.a. te maken met bedrijfshygiëne, tijdig waarnemen, doordachte transportlijnen binnen het bedrijf om kruisbesmetting tussen schone en besmette partijen te voorkomen, bewaring bij lagere temperatuur en plantgoed eerder planten. Met al deze maatregelen wordt een belangrijke stap gezet om de tulpengalmijt te beheersen.

Het toepassen van een celbehandeling met een aangepaste luchtsamenstelling waarbij het zuurstofniveau wordt verlaagd in combinatie met een aangepast temperatuurregime in een afgesloten ruimte. Het is een effectieve maatregel om mijten te doden mits de cellen voldoende luchtdicht zijn afgesloten. Niet alle bloembollentelers beschikken over cellen die hiervoor technisch gezien geschikt zijn. Gespecialiseerde bedrijven kunnen deze behandeling in loonwerk uitvoeren maar zijn beperkt beschikbaar.

Heetstookbehandeling van tulpenbollen waarbij de bollen één of twee dagen bij 42, 43 of 44°C bewaard worden na een voorbehandeling bij 37°C gedurende zeven dagen, blijkt effectief te zijn. Uit onderzoek komt naar voren dat er kwaliteitsverlies kan optreden bij verschillende rassen. De optimale toepassingswijze en toepassingsperiode bij verschillende rassen en type bollen is nog in onderzoek.

Toegelaten middelen en goedgekeurde basisstoffen

Ter beheersing van tulpengalmijt in de teelt van tulpen zijn middelen beschikbaar op basis van abamectine en kaliumzouten van vetzuren.

Middelen op basis van abamectine zijn toegelaten tegen de tulpengalmijt in de teelt van tulp. Deze middelen mogen vóór opslag van de tulpenbollen éénmalig worden toegepast door middel van een dompelbehandeling, hiermee worden alle levende stadia van de tulpengalmijt bestreden, maar niet de eitjes.

Twee middelen op basis van kaliumzouten van vetzuren zijn toegelaten tegen de tulpengalmijt in de teelt van tulp door middel van een dompelbehandeling. De behandelde tulpenbollen mogen volgens de toepassingsvoorwaarden niet in de openlucht worden uitgeplant. Dit betekent dat deze middel alleen kunnen worden toegepast in de bedekte teelt van tulp als bolbloem (broeierij) en niet mogen worden toegepast in de bloembollenteelt van tulp.

Voor de beheersing van tulpengalmijt op het veld is geen afdoende maatregel of middel beschikbaar. Met een éénmalige dompelbehandeling na het inschuren van de bollen zullen de eitjes overleven. Hieruit kan zich vervolgens bij de gehanteerde bewaar temperatuur een nieuwe populatie opbouwen. De sector is op dit moment nog niet in staat om op grote schaal een celbehandeling (op het eigen bedrijf of in loonwerk) toe te passen. De verwachting is dat dit binnen enkele jaren wel het geval is.

Deelconclusie alternatieven:

Een landbouwtechnisch doelmatige teelt van tulp is met het beschikbare pakket aan maatregelen en middelen niet mogelijk.

Conclusie m.b.t. noodsituatie op het gebied van gewasbescherming

Vrijstelling conform art. 38 Wgb, van Movento in de teelt van tulp voldoet aan twee criteria voor een noodsituatie op het gebied van gewasbescherming.

Tulpengalmijt is een teeltbedreigend probleem voor de onbedekte teelt van tulp waarvoor momenteel het beschikbare pakket aan maatregelen en middelen niet afdoende is. Het criterium bijzondere omstandigheden is niet beoordeeld, omdat er geen toetsingskader was op het moment van beoordelen.

Deel 2: Naleefbaarheid en handhaafbaarheid van de toepassingsvoorwaarden

Advies Ctgb

Het Ctgb heeft de risico's ten aanzien van de aspecten humane toxiciteit, residuen, gedrag in het milieu en ecotoxiciteit beoordeeld.

'Gezien het risico adviseert het Ctgb een vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel Movento in de teelt van tulpen, ter beheersing van tulpengalmijt, te verlenen met in achtneming van onderstaande risico reducerende maatregelen/restrictiezinnen:

Humane toxiciteit

Voldoet aan de eisen.

Volksgezondheid

Voldoet aan de eisen.

Gedrag in het milieu

Voldoet aan de eisen.

Ecotoxiciteit

Voldoet aan de eisen met inachtneming van de volgende risicoreducerende maatregelen/restrictiezinnen:

Gevaarlijk voor bijen. Om de bijen en andere bestuivende insecten te beschermen mag u dit product niet gebruiken op in bloei staande gewassen of op niet-bloeiende gewassen wanneer deze actief bezocht worden door bijen en hommels. Gebruik dit product niet in de buurt van in bloei staand onkruid.

Om niet tot de doelsoorten behorende insecten/geleedpotigen, bijen en andere bestuivende insecten te beschermen is toepassing van dit middel uitsluitend toegestaan indien op het gehele perceel gebruik gemaakt wordt van een van de volgende maatregelen:

- een techniek uit tenminste de klasse DRT97,5 in combinatie met een teeltvrije zone van tenminste 150 centimeter (gemeten vanaf het midden van de laatste gewasrij of de laatste plant in de rij tot aan de perceelgrens), of
- een techniek uit tenminste de klasse DRT95 in combinatie met een teeltvrije zone van tenminste 250 centimeter (gemeten vanaf het midden van de laatste gewasrij of de laatste plant in de rij tot aan de perceelgrens), of
- een techniek uit tenminste de klasse DRT75 in combinatie met een teeltvrije zone van tenminste 300 centimeter (gemeten vanaf het midden van de laatste gewasrij of de laatste plant in de rij tot aan de perceelgrens).'

Naleefbaarheid

Technische naleefbaarheid

De naleefbaarheid van de voorgestelde toepassingsvoorwaarden in de praktijk wordt getoetst aan de technische naleefbaarheid, de naleefcijfers (toezicht) en de ingeschatte motivatie voor naleving door de aanvrager.

De technische naleefbaarheid richt zich op de beschikbaarheid van de juiste apparatuur, het praktisch kunnen voldoen aan aanvullende voorwaarden zoals teeltvrije zones en de mogelijkheid om toepassingsvoorwaarden op de juiste wijze toe te kunnen passen.

De aanvrager schat in dat op 85-90% van de tulpenpercelen kan worden voldaan aan de toepassingsvoorwaarden. Dit is gebaseerd op een schatting dat 60% van

het areaal tulpen op percelen met een teeltvrije zone van minstens 150 cm staan. Dit in combinatie met de inschatting dat 30% de telers kan voldoen aan DRT97,5%. De overige telers kunnen het werk uitbesteden aan loonwerkers.

Vanuit het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL) is een teeltvrije zone van 150 cm langs oppervlakte water vereist.

De voorgestelde risico-reducerende maatregelen zijn strenger dan de maatregelen die golden tot 30 oktober 2025 voor Movento in tulp. De voorgestelde teeltvrije zones zijn breder.

Voor deze vrijstelling geldt een teeltvrije zone langs alle zijden van het perceel. Dat op 85-90% van de tulpenpercelen voldaan kan worden aan de toepassingsvoorwaarden is volgens de NVWA een overschatting, omdat de tulpen in najaar 2025 zijn geplant niet rekening houdend met een teeltvrije zone rondom het perceel van 150 cm, 250 cm of 300 cm afhankelijk van de DRT klasse waaraan de teler kan voldoen.

De NVWA voert bedrijfsinspecties en toepassingsinspecties uit. Bij bedrijfsinspecties voeren we een fysieke en administratieve controle uit en nemen we een gewasmonster. Toepassingsinspecties worden tijdens het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen uitgevoerd (heterdaad in het veld).

De naleving van de bloembollensector bij de toepassingsinspecties was in 2022 92%, 2023 67% en in 2024 94%.

Landbouwkundige naleefbaarheid

Of een teler de voorgeschreven voorwaarden zal naleven, is naar verwachting afhankelijk van de mate waarin een ziekte, plaag of onkruid beheerst kan worden en de economische schade die het mogelijk tot gevolg heeft. Er zijn diverse aspecten die het gedrag van de teler beïnvloeden, zoals de verwachte omvang van de economische schade, 'gemak', werkzaamheid of kosten. Om deze redenen zal een deel van de telers die niet aan de toepassingsvoorwaarden kan voldoen toch het middel inzetten.

De aanvrager geeft aan dat telers die niet over de juiste techniek beschikken een loonwerker kunnen inhuren om dit middel te laten spuiten, maar signaleert zelf al een knelpunt vanwege de capaciteit. De NVWA schat in dat dit aannemelijk is. De teler zal gebruik maken van eigen apparatuur, ook als deze niet aan de vereiste DRT voorwaarden voldoet. Om aan de bredere teeltvrije zone te voldoen is het een optie om tulpenbollen te rooien. De inschatting is dat telers dit niet zullen doen.

Afhankelijk van de verwachte schade door tulpengalmijt in tulpen, zal de teler besluiten Movento in te zetten om schade te voorkomen.

De NVWA schat in dat de naleefbaarheid van de voorgestelde toepassingsvoorwaarden door de teler laag is.

Handhaafbaarheid

De mogelijkheden voor het uitoefenen van toezicht op de voorschriften bestaan uit bedrijfscontrole (administratief en fysiek achteraf), toepassingscontrole (heterdaad), monsternamen en/of extra borging vooraf door gecontroleerde distributie.

Het gebruik van Movento is via monsternamen van het gewas en analyse in een lab vast te stellen. De aanwezigheid/beschikbaarheid van de vereiste spuittechniek bij een teler is vast te stellen, echter het gebruik daarvan is alleen bij heterdaad vast

te stellen. De mogelijkheid om de vereiste combinatie van voorwaarden te voldoen kan bij inspectie van het perceel worden vastgesteld.

De NVWA schat in dat de mogelijkheid voor het uitoefenen van toezicht (handhaafbaarheid) matig is.

Conclusie naleefbaarheid en handhaafbaarheid van de toepassingsvoorwaarden

De NVWA concludeert dat de naleefbaarheid en handhaafbaarheid van de toepassingsvoorwaarden slecht is. Het niet naleven van wet- en regelgeving leidt tot risico's voor mens, dier en milieu.